

BEVEZETÉS

A Pannon-medencében a földrengés aktivitás a lemezperemi területekhez képest mérsékelt, a rengések epicentrumainak eloszlása pedig első pillantásra rendszertelennek látszik. Nehéz eldönteni, hogy a földrengések izolált területeken, vagy szeizmikusan aktív vonalak mentén keletkeznek. Mindenesetre felismerhető néhány terület, ahol viszonylag gyakran fordult elő a múltban földrengés. Ilyenek pl. Eger és környéke, ahol 70 év alatt legalább 16 földrengés és több mint 50 nagyobb utórengés történt. Komárom és Mór környékén, Jászberény, Kecskemét és Dunaharaszti közelében szintén jelentős volt az aktivitás egy-egy bizonyos időszakban. Az alacsony szeizmicitás nem feltétlenül jelenti a földrengések méretének csekélységét: komoly épületkárokat okozó földrengésekről van szó, néhány esetben talajfolyósodást is okozó gyorsulásokkal (pl. 1763 Komárom, M 6.2; 1911 Kecskemét, M 5.6; 1956 Dunaharaszti, M 5.6), esetleg a felszínen is megjelenő töréssel (pl. 1834 Érmellék, M 6.2). Ezek a példák azt mutatják, hogy 6.0-6.5 magnitúdójú rengések lehetségesek, de nem gyakoriak a Pannon-medencében (Tóth et al., 2002a).

A földtudományi kutatás fontos eleme a szeizmicitás vizsgálata, annak megismerése, hogy milyen gyakorisággal, hol és mekkora földrengések keletkeznek, továbbá melyek azok a szeizmotektonikai folyamatok, melyek a földrengéseket létrehozzák.

Az általános ismeretszerzésen túlmenően a földrengés elleni védekezéshez is fontos segítséget nyújt a szeizmicitás pontos ismerete. Egy terület földrengés veszélyeztetettségét csak komplex szeizmológiai, geofizikai, geológiai ismeretek alapján lehet meghatározni. A legfontosabb információ, mely mennyiségileg meghatározza a földrengésveszélyességet, a terület földrengés története, illetve a jelenkori rengések ismerete. Ehhez nyújt kardinális fontosságú segítséget a földrengés monitorozás, a földrengések megfigyelése, mérése és paramétereinek meghatározása.

Magyarországon a földrengésmérő állomások száma és minősége 1995-ben érte el azt a szintet, hogy a lakosság által érzékelt valamennyi rengést a hálózat nagy valószínűséggel detektálja. Ez nagyrészt annak a szeizmikus megfigyelő hálózatnak volt köszönhető, melyet a Paksi Atomerőmű létesített az atomerőmű telephely tágabb környezetében. Ekkor vált lehetővé a lokális földrengések hipocentrumának számítása. A mérőhálózat 2016-ban ismét nagyot fejlődött, öt lyukszeizmográf állomás épült és kezdte meg működését.

Jelen kiadványunk célja és tartalma pontosan az, amit a címe is jelez: évkönyv, melyben megtalálható minden olyan adat és ismeret, melyet az év során a magyarországi földrengésekkel kapcsolatban összegyűjtöttünk. A célterület a 45.5-49.0 É szélesség és 16.0-23.0 K hosszúság által határolt földrajzi tartomány. Reméljük, hogy hasznát látják munkánkunk mindazok, akik földtudományi kutatásaikban felhasználói a szeizmicitás adatoknak, de azok is, akik csupán egy-egy földrengéssel kapcsolatos kérdésükre keresnek választ kiadványunkban.

INTRODUCTION

Seismicity in the Pannonian basin is relatively low comparing to the peripherals and the distribution of earthquake epicenters shows a rather scattered pattern at the first glance. It is particularly difficult to decide whether the epicenters occur at isolated places or along elongated zones however, at several single places earthquakes occur repeatedly. For example, near to Eger (47.9 N; 20.4 E) at least sixteen earthquakes with more than fifty greater aftershocks occurred over a time interval of some 70 years. Komárom and Mór area (47.4-47.8 N; 18.2 E), Jászberény (47.5 N; 20.0 E), Kecskemét (46.9 N; 19.7 E) and Dunaharaszti (47.4 N; 19.0 E) also produced significant activity over a certain but limited period of time. Moderate seismicity does not necessarily mean moderate size of earthquakes: reports of major earthquakes often refer to heavy building damage, liquefaction (e.g. 1763 Komárom earthquake, M 6.2; 1911 Kecskemét earthquake, M 5.6; 1956 Dunaharaszti earthquake, M 5.6) and sometimes the possibility of surface fault rupture (e.g. 1834 Érmellék earthquake, M 6.2). These observations indicate that magnitude 6.0-6.5 earthquakes are possible but not frequent in the Pannonian basin (Tóth et al., 2002b).

The study of the recent seismicity is an important element of seismotectonic research. Earthquakes represent the sudden release of slowly accumulated strain energy and hence provide direct evidence of active tectonic processes. However, low and moderate seismicity at intraplate areas generally precludes reliable statistical correlation between epicenters and geological features.

Moreover, as one of the chief contributor to seismic hazard at a given area, detailed knowledge of seismicity also plays an important role in earthquake risk reduction. To be useful, accurately located earthquakes are required. While good information about larger historical earthquakes exists for about the past few hundred years, these are not well enough located. Only modern seismic monitoring networks, capable of locating small magnitude local earthquakes provide the necessary information to close this knowledge gap. The developing database of well-located earthquakes can be used, in one hand, to resolve the tectonic framework and required on the other hand to refine our understanding of the level of seismic risk.

1995 was a milestone in the history of Hungarian seismological observations as the Paks Nuclear Power Plant Ltd. installed a network of high quality digital seismographs. For the first time, this network made it possible to detect and locate small magnitude local seismic events in most parts of the country. In 2016, the network significantly developed again, as five new borehole stations were built and began operations.

The present Earthquake Bulletin is a united annual summary report of all Hungarian earthquake monitoring projects. The information in the Bulletin is based on all available earthquake related data provided by different organizations. The geographic region covered is bounded by latitudes 45.5-49.0 N and longitudes 16.0-23.0 E.